

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 12.08.2022
Published /Yayınlanma 30.09.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Bayram, A. & Öz, S.H. (2022). Sosyal zekânın yaşam yönelimine etkisi: Giresun Üniversitesi öğrencileri örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(87), 1870-1877.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3268>

Dr. Öğretim Üyesi Ayhan BAYRAM

<https://orcid.org/0000-0003-0640-8106>

Giresun Üniversitesi, Görele Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Lojistik Yönetimi Bölümü, Giresun/ TÜRKİYE

Seyfullah Harun ÖZ

<https://orcid.org/0000-0003-3406-6422>

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Balıkesir / TÜRKİYE

SOSYAL ZEKÂNIN YAŞAM YÖNELİMİNE ETKİSİ: GİRESUN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF SOCIAL INTELLIGENCE ON LIFE ORIENTATION: GİRESUN UNIVERSITY STUDENTS SAMPLE

Issue/Sayı: 87

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde sosyal zekânın yaşam yönelimine etkisini belirlemektir. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemine göre yüz yüze anket yöntemiyle Giresun Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 137 öğrenciye anket uygulanmıştır. Hatalı ve eksik olan 6 anket formu analizlere dahil edilmeyerek 131 anket formu analize tabii tutulmuştur. Katılımcılardan demografik etkenlerle ilgili 2 ifadeye, sosyal zeka ile ilgili 21 ifadeye ve yaşam yönelimi ilgili 12 ifadeye cevap vermeleri istenilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 24 programı ve Amos 24 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda üniversite öğrencilerinde sosyal zeka değişkeninin puan ortalamasının orta düzeyde, yaşam yönelimi değişkeninin puan ortalamasının ise düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinde sosyal zeka değişkeninin yaşam yönelimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İyimserlik, Kötümserlik, Öngörü, Sosyalleşme.

ABSTRACT

The study's aim determines the effect of social intelligence on the life orientation of university students. The research was applied to 137 students' questionnaires studying in various departments of Giresun University with the face-to-face survey method according to the convenience sampling method. Erroneous and incomplete 6 questionnaires were not included in the analysis, and 131 questionnaires were analyzed. Participants were asked to respond to 2 statements about demographic factors, 21 statements about social intelligence, and 12 statements about life orientation. The obtained data were analyzed using SPSS 24 program and Amos 24 program. As a result of the analysis, it was determined that the average score of the social intelligence variable was moderate and the mean score of the life orientation variable was low in university students. According to the research findings, it was concluded that the social intelligence variable had a positive and significant effect on life orientation in university students

Keywords: Optimism, Pessimism, Foresight, Socializing.

1. GİRİŞ

Sosyal zekâ, diğer insanları okuma ve onların niyetlerini ve motivasyonlarını anlama yeteneğini ifade etmektedir. Bu zekâyâ sahip insanlar, genellikle başkalarının söyledikleri ile gerçekte ne demek istedikleri arasındaki farklar konusunda öngörü sahibidirler. Buradan hareketle sosyal olarak zeki kabul edilen kişiler bazen zihin okuyucu olmakla suçlanabilirler. Bu tür zekâyı başarılı bir şekilde kullanan kişiler, konuşma ustası olabilirler. Bunun nedeni, mükemmel dinleme becerilerinin ve başkalarını anlamlı bir şekilde meşgul etme yeteneğinin birleşimidir (Gopal Jee ve Singh, 2020). Bu birleşim süreci öğrencilerin kendi durumlarına ilişkin öznel değerlendirme süreci olan benlik saygılarını da etkilemektedir.

Doğan ve arkadaşları (2009), yaptıkları bir çalışmada üniversite öğrencilerinde benlik saygısının gelişiminin sosyal zekâ ve alt boyutları olan sosyal bilgi süreci, sosyal farkındalık ve sosyal beceri değişkenlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Sosyal zekâ düzeyi yüksek olan kişilerde sosyal zekânın performans göstergesi olan sosyal beceri düzeyinin yüksek olduğu ve bu yüksek oluşun da özgüven düzeyinin fazla olması, insan ilişkilerinde başarılı olunması (Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009) ve proaktif davranışlarda bulunulmasından dolayı ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Proaktif davranış, istenilen kişisel hedef ve sonuçlara ulaşmak için insanları mücadelecî olmaya motive eden yeni hedefler belirleme davranışı olarak kabul edilmektedir (Cruz, Cabrera, Hufana, Alquwez ve Almazan, 2018). Proaktif davranış, hem fiziksel hem de psikolojik açıdan iyimserlik halinin artması ve değişimi ile ilişkilidir (Conversano vd., 2010). Bu açıdan yaşam yönelimini oluşturan iyimserlik yaklaşımı proaktif davranış sürecinde önemli bir etkidir. Diğer tüm insan deneyimleri gibi iyimserlik ve kötümserliğe ilişkin temel zihinsel tutumlar, farklı fizyolojik süreçlerle yakından ilişkilidir. Psikoloji, fizyoloji, psikiyatri ve nörolojiden elde edilen yakınsak kanıtlar, iki bölgenin, hayata temel yaklaşıma aracılık etmede farklı şekilde rol oynadığını göstermektedir. Kötümser görüşlere genellikle beynin sağ yarıküresi aracılık ederken, iyimser tutumlara beynin sol yarıküresi aracılık etmektedir (Hecht, 2013).

Bireyler gelecekte karşılaşacakları olaylarla ilgili değerlendirme yaparken, sol yarıküre aracılığıyla geleceğin daha iyi olacağı düşüncesiyle olayların kendi lehine gelişeceğini düşünerek mevcut bilgiyi olumlu yönde algılamak isterler. Bu olumlu yöndeki algılama isteği, bireylerin yaşama daha sıkı bağlarla ve yoğun olarak bağlanmasının (Özdemir, 2011) yanısıra yaşam yönelimi açısından da olumlu değerlendirmelerde bulunmasını sağlayacaktır.

Yaşam yönelimi, benliğin başkalarıyla ve toplumla ilişkisi üzerine yapılan bir çalışmadır. Benlik, çevre, sorumlu vatandaşlık, sağlıklı ve üretken bir yaşam, sosyal katılım, rekreasyon ve fiziksel aktivite, kariyer ve kariyer seçimleri ile ilgili beceri, bilgi ve değerleri ele alır. Bunlar, sorunları çözmek, bilinçli kararlar ve seçimler yapmak ve hızla değişen bir toplumda anlamlı ve başarılı bir şekilde yaşamak için uygun eylemlerde bulunmak için çeşitli yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve uygulanmasına katılma fırsatlarını içerir. Sadece bilgiye odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda gerçek yaşam durumlarında beceri ve değerlerin uygulanmasının, fiziksel aktiviteye katılımın, toplum örgütlerinin ve girişimlerinin önemini vurgular. Öğrenenlerin kişisel, sosyal, entelektüel, duygusal, ruhsal, motor ve fiziksel büyüme ve gelişmeleri ve bu boyutların yaşamda nasıl birbiriyle ilişkili ve ifade edildiği ile ilgilenmektedir. Odak noktası, toplum içinde kendini geliştirmedir. Adil ve demokratik bir topluma, üretken bir ekonomiye ve herkes için daha iyi bir yaşam kalitesine katkıda bulunacak dengeli ve kendine güvenen öğrencilerin gelişimini teşvik etmektedir. Yaşam yönelimi, öğrenenleri hayata, yaşamın sorumluluklarına ve olanaklarına yönlendirir ve hazırlar. Bu öğrenme alanı, benlik, çevre, sorumlu vatandaşlık, sağlıklı ve üretken bir yaşam, sosyal katılım, rekreasyon ve fiziksel aktivite ve kariyer seçimleri hakkında bilgi, değer, tutum ve becerilerini ele alır. Öğrencileri, sorunlarını çözmek, bilinçli kararlar almak, bilinçli seçimler yapmak ve hızla değişen bir toplumda anlamlı ve başarılı bir şekilde yaşamlarını sağlamak için uygun eylemlerde bulunmak üzere donatır (South African Department of Basic Education, 2011).

Gopal Jee ve Singh (2020), yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde sosyal zekâyâ sahip olduklarını belirlemişlerdir. Geleneksel olarak, duygusal zekâ kadınsı bir özellik olarak kabul edilirken, erkeklerin beyinleri pratik veya yaratıcı görevlere daha uygun olarak algılanmaktadır. Görünüşte bu şekilde bir algı kadınlara karşı hoşgörülü ve saygılı görünebilir ve onları erkek meslektaşlarına kıyasla sosyal olarak daha zeki ve duygusal olarak daha bilinçli olarak konumlandırabilir. Ancak gerçek biraz daha farklıdır. Yapılan araştırmalar, cinsiyetin farklı zihinsel

yaklaşımlar için bir açıklama olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle, sosyal zekâ kadın tarafında daha belirginken, erkeklerde ise yaratıcı zekâ daha üstündür.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sosyal zeka ve yaşam yönelimi kavramsal çerçevede ele alınmıştır.

2.1. Sosyal Zeka

Sosyal zekâ ilk kez Thorndike'in (1920) zekâyı, sosyal, mekanik ve soyut zekâ olarak tanımlamasıyla gündeme gelmiştir. Gardner (2004), sosyal alanda oluşan zekâyı diğer bireylere (dışa dönük) yöneltilmiş alan olarak ifade etmektedir. Önemli olan kişiler arasındaki farklılıkları tespit edip bu farklılıklara ulaşabilmek, zihinsel durumları hakkında bilgi sahibi olmak ve duyu durumları arasında oluşan ayrımları fark edebilmek olduğunu belirtmektedir. Yetişkin bir bireyin etrafındaki kişilerin gizlediği veya açık bir şekilde belirttikleri taleplerini veya hazlarını anlayabilmesi ve anladığı bu durumlarla alakalı gerekli aktivitelerde bulunması gerektiğini ifade etmektedir. Kendisini iyi bir şekilde yetiştirmiş bireyler yani uzman öğretmenler, zeki bir siyasetçiler, iyilik sever bir psikologlar gibi insanların sorunlarını çözmek için fedakarlık yapma isteği baskın olan insanların bu zeka alanına sahip oldukları önemli ölçüde söylenebilir ve böyle insanların kişi ve kişiler arasında oluşan bu zeka alanında kendilerini geliştirmiş oldukları ifade edilebilir (Gardner, 2004). Bu kişi ya da kişilerin gelişim süreçlerine sahip oldukları sosyal beceriler ve kişilik özellikleri önemli bir etki etmektedir. Sosyal beceriler ve kişilik özellikleri arasındaki temel fark, birincisinin öğrenilmiş olması (yani bir yetenek), ikincisinin ise nispeten istikrarlı olmasıdır. Araştırmalar, bunların yalnızca orta düzeyde ilişkili olduğunu bulmuştur. Ancak her iki yapı da sosyal becerilerin kişilik özelliklerinin etkilerini göstermesini sağlaması bakımından ilişkilidir. Araştırmalar gerçekten de sosyal becerilerin kişilik özelliklerinin (vicdanlılık) iş performansı üzerindeki etkilerini yumuşattığını doğrulamıştır. Çoğu çalışmada kişilik ve bilişsel yetenek kontrol edilmemesine rağmen, sosyal becerilerin yönetsel iş performansı üzerinde doğrudan etkileri olduğu bulunmuştur (Lievens ve Chan, 2017). Sosyal zekanın çok sayıda temel unsurları bulunmaktadır. Bu unsurlar (Riggio, 2014):

- Sözel Akıcılık ve Konuşma Becerileri: Sosyal bir ortamda sosyal zeka düzeyi yüksek olan birisi kolayca fark edilebilir. Çünkü sosyal zekası yüksek kişi, farklı kültürlerdeki insanlarla sohbet edebilir ve söylenenlere karşı düşünceli bir yaklaşıma sahiptir. Bu durum sosyal ifade becerileri olarak adlandırılmaktadır.
- Sosyal Roller, Kurallar ve Senaryolar Bilgisi: Sosyal olarak zeki bireyler, çeşitli sosyal rolleri nasıl oynayacaklarını öğrenirler. Ayrıca sosyal etkileşimi yöneten gayri resmi kurallar veya normlar konusunda da bilgilidirler. Başka bir deyişle, sosyal etkileşim sürecine yeterince hakimdirler.
- Etkili Dinleme Becerileri: Sosyal zekası yüksek kişiler iyi bir dinleyicidirler. Sonuç olarak, diğerleri, onunla iyi bir bağları varmış gibi hissederek interaktif bir iletişim içerisinde bulunurlar.
- Diğer İnsanların Neyi Doğruladığını Anlamak: Sosyal zekası yüksek bireyler, diğer kişilerin ne düşündüğünü veya hissettiğini anlamaya çalışmak için başkalarının ne söylediğine ve nasıl davrandığını iyi gözlemlerler. Duyguları anlamak, duygusal zekanın da bir parçasıdır ve sosyal zeka ile duygusal zeka birbiriyle yakın bir ilişki içerisindedir. Özellikle yetenekli insanlar da her ikisinde yüksektir.
- Rol Oynama ve Sosyal Öz-yeterlik: Sosyal açıdan zeki kişiler, farklı sosyal rolleri nasıl oynayacağını bilir ve her tür insanla rahatlıkla iletişim kurabilirler. Sonuç olarak, sosyal etkileşime sahip bireyler sosyal olarak kendine güvenmekte ve etkili hislere sahiptirler.
- İzlenim Yönetimi Becerileri: Sosyal zekası yüksek kişiler, başkaları üzerinde bıraktıkları izlenimle ilgilenirler. Başkalarına tasvir edilen imajı yönetmek ve kontrol etmek ile uygun bir şekilde koruyarak başkalarının gerçek benliği görmelerine izin verdikleri dengeyi doğru bir şekilde yönetmektedirler.

2.2. Yaşam Yönelimi

Yaşam yönelimi her biri, belirli bir beceri, bilgi ve değerler bütününe ele alınmasını ve değerlendirilmesini gerektirir. Kişisel farkındalık ve yönetim, stresle başa çıkma, karar verme, empati, kişilerarası ilişkiler, iletişim, atılganlık, müzakere, hedef belirleme, bilgiye erişim yeteneği, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi beceriler yaşam yöneliminin temel unsurlarıdır (South African Department of Basic Education, 2011).

Bireyin yaşamı boyunca kazandığı deneyim, yaşadığı olayları değerlendirme ve yorumlamasına ilişkin sürecin sürekli olarak değişmesi, yeni başatma tutumları ve yönelimler geliştirmesine neden olur. Bu başatma ve yönelme süreci içerisinde birey, kendisini, geçmişinde yaşadıkları ve gelecekte yapmak istediği şeylerle ilgili olarak bir tanımlama gayreti içerisine girer. İlişkilerinde, çevresine ilişkin algılama, hedeflerine ulaşma ve yaşadığı sorunları çözme sürecinde belirli bir tutum ve yaklaşım geliştirir. Bireyler gelecekte karşılaştıkları olaylarla ilgili değerlendirme yaparken, geleceğin daha iyi olacağı düşüncesiyle olayların kendi lehine gelişeceğini düşünürler ve mevcut bilgiyi olumlu yönde algılamak isterler. Bu olumlu yöndeki algılama isteği, bireylerin yaşama daha sıkı bağlarla bağlanmasını sağlar (Özdemir, 2011). Bu durum iyimserlik duygusunu oluşturmaktadır. İyimser bireylerin kişisel özellikleri incelendiğinde, sürekli yenilenen bir yapıya sahiptirler. Bir problemle karşılaştıklarında çözüm beklemek yerine, problemin içerisine girip, problemin çözümü için arayış içerisine girerler. Problemleri geçici bir süreç olarak görürler ve çabalarının bu zorluğu yeneceğine inanırlar. İyimserler, sadece düşüncelerinin olumsuz akışını engellemekle kalmaz, onları mantıklı değerlendirmelerle de geliştirirler (Özdemir, 2011). Bireyler gelecekte karşılaştıkları olaylarla ilgili değerlendirme yaparken, geleceğin daha kötü olacağı düşüncesiyle olayların kendi aleyhine gelişeceğini düşünürler ve mevcut bilgiyi olumsuz yönde algılamak isterler. Bu olumsuz yöndeki algılama isteği, bireylerin yaşama daha umutsuz bağlarla bağlanmasını sağlar. Bu durum kötümserlik duygusunu oluşturmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bir öğrenme ortamında, öğrenciler arasında olumlu ilişkiler geliştirmek ve sürdürmek ve anlaşmazlıkları yönetmek için sosyal beceriler gereklidir. Öğrenen kurumlar, öğrencilerinde sosyal beceri geliştirmek için giderek daha fazla mücadele etmektedir. Bu onların pratik yaşamlarında daha iyi performans göstermelerine yardımcı olacaktır. Liselerden üniversite gibi yeni bir eğitim aşamasına geçen öğrenciler, kendilerini yeni bir idari ve akademik ortam ile farklı sosyoekonomik ve kültürel geçmişe sahip akranlarıyla uyum sağlamak süreci içerisinde bulacaktırlar (Gopal Jee ve Singh, 2020). Bu uyum süreci içerisinde sezgi ve düşüncelerle, amaçlara ulaşılabilmesi için etkileşim ve strateji durumları göz önünde bulundurulduğunda sosyal zekâ önemli bir rol oynamakta ve öğrencilerin sahip olduğu iyimserlik ve kötümserlik durumları davranışlarına etki ederek yaşam yönelimlerinin şekillenmesini sağlamaktadır. Yaşam yönelimi öğrencilerin okullarda alması gereken bir derstir.

Güney Afrika Cumhuriyeti Eğitim Departmanına göre, yaşam yönelimi çok önemlidir, çünkü yaşam yönelimi ile öğrencilerin kişisel, psikolojik, nöro-bilişsel, motor, fiziksel, ahlaki, ruhsal, kültürel ve sosyo-ekonomik alanlarda ilgilerini çekmeyi amaçlarlar. Bu durum öğrencilerin tam potansiyellerine ulaşmalarını sağlamak için gereklidir. Bununla birlikte, yaşam yönelimi sağlık, sosyal gelişim, kişisel gelişim, fiziksel gelişim ve iş dünyası gibi önemli konuları içermektedir. Öğrenciler bu konuları inceleyerek dengeli, sağlıklı ve bağımsız bir yaşam sürmeyi öğrenirler. Ayrıca, öğrencilerin kişisel güçlü yönlerinin farkına varmalarını sağlayarak, onlara zayıf yönleri üzerinde çalışmayı öğretmektedir (South African Department of Basic Education, 2011). Üniversite öğrencilerinde sosyal zekâ, düşünce, öngörü, strateji ve etkileşim gibi etmenler dolayısıyla yaşam yönelimini olumlu yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₁: Üniversite öğrencilerinde sosyal zeka yaşam yönelimine pozitif yönde anlamlı olarak etki etmektedir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinde sosyal zekanın yaşam yönelimi üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Literatür incelendiğinde, sosyal zekâ ve yaşam yönelimi kavramları ile ilgili araştırmacılar tarafından birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerinde sosyal zekânın yaşam yönelimi üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmanın literatürde olmadığı belirlenmiştir. Bu yönüyle bu çalışmanın literatürdeki bu boşluğu dolduracağı, konuyla ilgilenen araştırmacılar ve hakemler için de referans oluşturacağı için önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmada Giresun Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde sosyal zekânın yaşam yönelimine etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sosyal zekâyı ölçmek için Doğan ve Çetin'in (2009) geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı üç alt boyut ve 21 ifadeden oluşan "Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği" kullanılmıştır. Faktör analizinden sonra ölçeğin Cronbach's Alpha değerinin 0,686 olduğu belirlenmiştir. Yaşam yönelimini ölçmek amacıyla Scheier ile Carver (1985) tarafından geliştirilen, Aydın ve Tezer'in (1991) geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı iki alt boyut ve 12 ifadeden oluşan "Yaşam Yönelimi Ölçeği" kullanılmıştır. Faktör analizinden sonra ölçeğin Cronbach's Alpha değerinin 0,667 olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın evreni, Giresun Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme belirlenirken olasılığa dayanmayan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2012:142). Bu kapsamda Giresun Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 137 öğrenciye anket uygulanmıştır. Hatalı ve eksik olan 6 anket formu çıkarılarak 131 anket formu analize tabii tutulmuştur. Araştırmaya katılanların %45'inin erkek, %55'inin kadın ve genel yaş ortalamasının da 20,48 ($\pm 1,405$) olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada sosyal zekânın yaşam yönelimine etkisi; sosyal zekânın alt boyutları sosyal farkındalık, sosyal bilgi ve sosyal becerinin (bağımsız değişken) yaşam yöneliminin alt boyutları iyimserlik ve kötümserlik alt boyutlarına (bağımlı değişken) etkileri incelenmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmada kullanılan sosyal zeka ve yaşam yönelimi ölçeklerine ilişkin ifadelerin ve değişkenlerin puan ortalamaları incelendiğinde, sosyal zekâ değişkeninin ortalama puanının 51,95 ($\pm 6,76$) olduğu tespit edilmiştir. Sosyal Zeka Ölçeği'nde yer alan "İnsanlara açıklama yapmama fırsat vermeden bana kızarlar." ifadesinin 2,20 ($\pm 1,24$) puan ortalamasının en düşük, "Davranışlarımın diğer insanlara ne hissettireceğini bilirim." ifadesinin 3,93 ($\pm 1,03$) puan ortalamasının ise en yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaşam yönelimi değişkeninin ortalama puanının 14,75 ($\pm 3,76$) olduğu tespit edilmiştir. Yaşam Yönelimi Ölçeği'nde yer alan "8. İşlerin istediğim gibi yürüyeceğini neredeyse hiç beklemem." ifadesinin 1,76 ($\pm 1,19$) puan ortalamasının en düşük, "6. Arkadaşlarım ile birlikte olmaktan hoşlanırım." ifadesinin 3,11 ($\pm 1,01$) puan ortalamasının ise en yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyal Zeka Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçları (KMO = 0,745; $X^2 = 612,279$; $df=136$; $p=0,000$) olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar verilere faktör analizi yapılabileceğini göstermektedir. En düşük faktör yükü 0,35 olarak alınmıştır. Ölçekte yer alan bir ifadenin faktördeki yükü, bu değer üzerindeyse ve bu ifadenin diğer faktörlerdeki yükünden 0,10 veya daha yüksek ise ifade o faktörde sayılmıştır (Barnes, Cote, Cudeck ve Malthouse, 2001). 5, 9, 17 ve 19. maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Varimax faktör analizine göre %48,681'ini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan üç faktör belirlenmiştir. Ölçeğin uyum indekslerini değerlendirmek amacıyla AMOS 24 Programı ile yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda " X^2/sd (202,586/116=1,746) iyi uyum; RMSEA (0,076) kabul edilebilir uyum; GFI (0,851), CFI (0,835), AGFI (0,804) ve RMR (0,105) zayıf uyum" değerlerine ulaşılmıştır. AIC (276,586<694,277), CAIC (419,968<760,155) ve ECVI'ya (2,128<5,341) göre en uygun modelin seçildiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin uyum indekslerinin sağlandığı söylenebilir.

Yaşam Yönelimi Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek için gerçekleştirilen *Açımlayıcı Faktör Analizi* sonuçları (KMO=0,627; $X^2 = 175,662$; $df=21$; $p=0,000$), verilere faktör analizi yapılabileceğini göstermektedir. 3. madde ölçekten çıkarılmıştır. Varimax faktör analizine göre, %55,600'ünü açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan iki faktör belirlenmiştir. Ölçeğin uyum indekslerini değerlendirmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda: X^2/sd (23,374/13=1,798), GFI (0,954), AGFI (0,901) iyi uyum; RMSEA (0,078), CFI (0,935) ve RMR (0,078) kabul edilebilir uyum olduğunu göstermektedir. AIC (53,374<193,970), CAIC (111,502 <221,097) ve ECVI'ya (0,411<1,492) göre en uygun modelin seçildiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin uyum indekslerinin sağlandığı söylenebilir.

Ölçeklere yapılan faktör analizi sonucunda oluşan araştırma modelinin uyum indekslerini değerlendirmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda; " X^2/sd (365,400/242=1,510) iyi uyum; RMSEA (0,063), AGFI (0,774), GFI (0,818), RMR (0,107), ve CFI (0,837) zayıf uyum" olduğunu göstermektedir. AIC (481,400<1080,926), CAIC (706,161<1173,931) ve ECVI'ya (3,703<8,315) göre en uygun modelin seçildiği görülmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeklere yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda araştırma modelinin genel olarak uyumunun sağlandığı söylenebilir.

Sosyal zekânın yaşam yönelimi değişkenine etkisi incelendiğinde, $R = 0,379$; $R^2 = 0,143$; $F = 20,236$ ve $Sig. = 0,000$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile yaşam yönelimi değişkenindeki değişimin %14,3'lük kısmı sosyal zekâ değişkenince açıklanmaktadır. Sig. Değeri ($p = 0,000 < 0,05$) modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Zekânın Yaşam Yönelimine Etkisi

Değişkenler	Model Değişken	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	Sig.
Sabit	3,932	2,455		1,601	0,112
Sosyal Zekâ	0,211	0,047	0,379	4,498	0,000
R= 0,379	R ² = 0,143	F= 20,236	p=0,000		

Sosyal zekâ değişkenindeki boyutundaki 1 birimlik artış toplamda yaşam yönelimi değişkenini 0,379 birim artırmaktadır. Sosyal zekâ değişkeninin ($p=0,000<0,05$) sig. değerinin anlamlı olması nedeniyle sosyal zeka değişkeninin katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre yaşam yönelimi değişkenini arttırmak için sosyal zekânın artırılması gerekmektedir.

Sosyal zekânın boyutlarının yaşam yöneliminin alt boyutlarından iyimserlik değişkenine etkisi incelendiğinde, $R=0,473$; $R^2=0,223$; $F=11,417$ ve $Sig.=0,000$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlik değişkenindeki değişimin %22,3'lük kısmı sosyal zekânın boyutlarınca açıklanmaktadır. Sig. Değeri ($p=0,000<0,05$) modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Zekânın Boyutlarının İyimserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	Sig.
Sabit	3,702	2,176		1,701	0,092
Sosyal Farkındalık	-0,114	0,053	-0,178	-2,168	0,032
Sosyal Bilgi	0,086	0,110	0,068	0,781	0,436
Sosyal Beceri	0,355	0,081	0,383	4,374	0,000
R= 0,473	R ² = 0,223	F= 11,417	p=0,000		

Sosyal zekânın alt boyutlarındaki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,473 birim artırmaktadır. Sosyal zekânın tüm alt boyutlarının ($p=0,000<0,05$) sig. değerinin anlamlı olması nedeniyle alt boyutların katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserlik değişkenini arttırmak için sosyal zekânın tüm alt boyutlarının artırılması gerekmektedir. Boyutlardan sosyal farkındalık değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,178 birim azaltmaktadır. Sosyal farkındalık boyutunun ($p=0,032<0,05$) sig. değerinin anlamlı olması nedeniyle sosyal farkındalık boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserlik değişkenini arttırmak için sosyal farkındalık boyutunun azaltılması gerekmektedir. Sosyal bilgi boyutunun ($p=0,436>0,05$) sig. değerinin anlamlı olmaması nedeniyle sosyal bilgi boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sosyal beceri değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,383 birim artırmaktadır. Sosyal beceri boyutunun ($p=0,000<0,05$) sig. değerinin anlamlı olması nedeniyle sosyal beceri boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserlik değişkenini arttırmak için sosyal beceri boyutunun artırılması gerekmektedir.

Sosyal zekânın boyutlarının yaşam yöneliminin alt boyutlarından kötümserlik değişkenine etkisi incelendiğinde, $R=0,414$; $R^2=0,171$; $F=8,347$ ve $Sig.=0,000$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile kötümserlik değişkenindeki değişimin %17,1'lik kısmı sosyal zekânın boyutlarınca açıklanmaktadır. Sig. Değeri ($p=0,000<0,05$) modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Zekânın Boyutlarının Kötümserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	Sig.
Sabit	-1,407	1,887		-0,746	0,457
Sosyal Farkındalık	0,215	0,046	0,397	4,721	0,000
Sosyal Bilgi	0,085	0,096	0,078	0,882	0,380
Sosyal Beceri	0,098	0,071	0,123	1,373	0,172
R= 0,414	R ² = 0,171	F= 8,347	p=0,000		

Sosyal zekânın alt boyutlarındaki 1 birimlik artış toplamda kötümserlik değişkenini ,414 birim artırmaktadır. Sosyal zekânın tüm alt boyutlarının ($p=0,000<0,05$) sig. değerinin anlamlı olması nedeniyle alt boyutların katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserlik değişkenini arttırmak için sosyal zekânın tüm alt boyutlarının da artırılması gerekmektedir. Boyutlardan sosyal farkındalık değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini ,397 birim artırmaktadır. Sosyal farkındalık boyutunun ($p=0,000<0,05$) sig. değerinin anlamlı olması nedeniyle sosyal farkındalık boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserlik değişkenini arttırmak için sosyal farkındalık boyutunun da artırılması gerekmektedir.

Sosyal bilgi boyutunun ($p=0,380>0,05$) sig. değerinin anlamlı olmaması nedeniyle sosyal bilgi boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sosyal beceri boyutunun ($p=0,172>0,05$) sig. değerinin anlamlı olmaması nedeniyle sosyal beceri boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlı değildir.

5. SONUÇ

Her yıl binlerce mezun veren üniversiteler, öğrencilerin iş dünyasına hazır olma sürecinde gerek teorik gerekse uygulama açısından en fazla yararlandıkları yerlerdir. Bu süre zarfından öğrenciler yoğun insan ilişkileri içerisinde olduğundan dolayı sosyal zeka düzeylerini artırabilmeleri mümkündür. Sosyal zeka düzeyi artarken, bu süreçte yaşananların getirdiği kazanım ve tecrübeler öğrencilerin insan ilişkileri konusunda proaktif davranmalarına sağlayarak iyimserliğe neden olacaktır. İyimserlik davranışı yaşam yönelimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrencilerde daha güçlü kişilik yapıları ve olumlu düşünme gibi birçok sonuçlara neden olabilecektir. Ayrıca, sosyal zekanın insan etkileşimi ile ilgili olduğu düşünüldüğünde, sosyal farkındalık ve kültürel çeşitlilik ile ilgili diğer birçok açıdan öğretmenlerde de öğrencilerle etkileşim halinde olması nedeniyle sosyal zeka gelişimi yaşanabilecektir (Cui, 2022).

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde sosyal zeka değişkeninin puan ortalamasının orta düzeyde, yaşam yönelimi değişkeninin puan ortalamasının ise düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeklerin yapısal geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda ölçeklerin orjinal yapılarıyla benzerlik gösterdiği ve uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal zeka değişkenindeki boyutundaki 1 birimlik artış toplamda yaşam yönelimi değişkenini 0,379 birim artırmaktadır. Yaşam yönelimi değişkenini arttırmak için sosyal zekanın artırılması gerekmektedir. Sosyal zekanın alt boyutlarındaki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,473 birim artırmaktadır. İyimserlik değişkenini arttırmak için sosyal zekanın tüm alt boyutlarının da artırılması gerekmektedir. Boyutlardan sosyal farkındalık değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,178 birim azaltmaktadır. Sosyal bilgi boyutunun katsayısı istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sosyal beceri değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,383 birim artırmaktadır. Sosyal zekanın alt boyutlarındaki 1 birimlik artış toplamda kötümserlik değişkenini 0,414 birim artırmaktadır. Kötümserlik değişkenini arttırmak için sosyal zekanın tüm alt boyutlarının da artırılması gerekmektedir. Boyutlardan sosyal farkındalık değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda iyimserlik değişkenini 0,397 birim artırmaktadır. Sosyal bilgi ve sosyal beceri boyutlarının katsayısı ise istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Sosyal zeka düzeyi yüksek olan öğrencilerin yaşam yönelimleri daha başarılı olacaktır. Sosyal zekanın sosyal hareketlilikle birlikte diğer kişilerin idare edilerek amaca ulaşılabilmesi özelliği ele alındığında öğrenciler beklentilerini gerçekleştirebilmek için yaşam yönelimini daha etkin kullanacaklardır. Sosyal zeka düzeyinin artırılması, üretkenlik dışı davranışların daha az görülmesini ve kişisel verimliliğin de artmasını sağlayacaktır. Bu durum akademik başarıyı da olumlu yönde etkileyecektir. Üniversite öğrencilerinin son yıllarda Öğrenci Danışmanlık Merkezlerine artan oranda sevk edildiğinin kanıtı, öğrencilerin daha fazla stres ve daha fazla psikolojik, sosyal ve eğitimsel sorunlar yaşadıkları gerçeğini ön plana çıkarmaktadır. Toplumun gelecekteki sağlığını korumak ve geliştirmek için gelecekte toplumun eğitilmiş ve vasıflı iş gücü olarak işlev göreceğ olan öğrencilerin ruh sağlıkları da ön plana çıkarılmalıdır. Öğrencilerin yaşamlarını etkileyebilecek ruh sağlığı değişkenlerinden biri de yaşam yönelimleridir. Psikolojinin temel amacının insan yaşam kalitesini yükseltmek olduğu ve yaşam yöneliminin psikolojik iyi oluşu etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Rezaei ve Khosroshahi, 2018).

Sosyal zekanın yaşam yönelimine etkisinin zaman yönetimi, suskunluk sarmalı gibi örgütsel davranış konularıyla tekrar değerlendirildiğinde elde edilen sonuçların araştırma sonuçlarımızla karşılaştırılması öğrenciler açısından faydalı sonuçlar sağlayabilir. Üniversite öğrencilerinde sosyal zeka ve yaşam yönelimi değişkenlerinin bir arada olduğu bir çalışmanın literatür de yer almadığı göz önüne alındığında, önerilen çalışmaların öğrencilere kişisel gelişim açısından ve literature bu alandaki boşluğun doldurulması yönüyle katkı sağlayacağı söylenebilir.

Çalışmanın daha fazla araştırılması için bazı sınırlılıkları vardır. Türkiye'deki farklı şehirlerdeki üniversite öğrencilerine uygulanarak daha farklı sonuçlara ulaşılabilir. İkinci olarak, anketlerin kolayda örnekleme yöntemiyle kolayca ulaşılabilen öğrencilerden elde edilmesidir. Ayrıca araştırma verilerinin analizinde nicel yöntemler kullanılmıştır. Gelecekte araştırmacılar çeşitli nitel yöntemler

(gözlem, mülakat, vb) vasıtasıyla değişkenler arasındaki ilişkiyi analiz edebilirler. Gelecekte araştırmacılar sosyal zeka ve yaşam yönelimini kültürel olarak etkileyebilecek değişkenlerin aracı ve düzenleyici rollerini de inceleyebilirler.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı) Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Aydın, G. ve Tezer, E. (1991). İyimserlik, Sağlık Sorunları Ve Akademik Başarı İlişkisi. *Psikoloji Dergisi*, 7(26), 2-9.
- Barnes, J., Cote, J., Cudeck, R. ve Malthouse, E. (2001). Factor Analysis-Checking Assumptions Of Normality Before Conducting Factor Analysis. *Journal of Consumer Psychology*, 10(1,2), 79-81. doi.org/10.2307/1480486/
- Conversano, C., Rotondo, A., Lensi, E., Della Vista, O., Arpone, F. ve Reda, M.A. (2010). Optimism And Its Impact On Mental And Physical Well-Being. *Clinical Practice & Epidemiology In Mental Health*, 6(1), 25-29. doi: 10.2174/1745017901006010025.
- Cruz, J.P., Cabrera, D.N.C., Hufana, O.D., Alquwez, N. ve Almazan, J. (2018). Optimisim Proactive Coping And Quality Of Life Among Nurses: A Cros-Sectional Study. *Journal Of Clinical Nursing*, 27(9-10), 2098-2108. doi: 10.1111/jocn.14363.
- Cui, Z. (2022). The Impact Of Efl Teachers' Open-Min Dedness And İmediacy On Their Social Intelligence: A Theoretical Review. *Journal of Frontiers in Psychology*, 13, 1-5.
- Doğan, T. ve Çetin, B. (2009). Tromso Sosyal Zeka Ölçeğinin Türkçe Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 691-720.
- Doğan, T., Totan, T. ve Sapmaz, F. (2009). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı Ve Sosyal Zeka. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 235-247.
- Gardner, H. (2004). *Zihin Çerçevesleri: Çoklu Zeka Kuramı* (Çev.: E. Kılıç). İstanbul: Alfa.
- Gopal, J.S. ve Singh, J. (2020). Impact Of Gender On Social Intelligence And Life Orientation Among College Students. *International Journal of Recent Scientific Research*, 11(04), 37999-38001. dx.doi.org/10.24327/ijrsr.2020.1104.5222
- Hecht, D. (2013). The Neural Basis Of Optimism And Pessimism. *Journal of Experimental Neurobiology*, 22(3), 173-199. doi: 10.5607/en.2013.22.3.173
- Lievens, F.R. ve Chan, D. (Ed.) (2017). Practical Intelligence, Emotional Intelligence, And Social Intelligence. In Handbook Of Employee Selection (pp. 342-364). İçinde Farr, J. L. ve Tippins, N. T. (Ed.), *Handbook of Employee Selection* (2 nd Edition), New York: Routledge.
- Rezaei, A. ve Khosroshahi, J.B. (2018). Optimism, Social Intelligence And Positive Affect As Predictors Of University Students' Life Satisfaction, *European Journal of Mental Health*, 13, 150-162. doi:10.5708/EJMH.13.2018.2.3
- Riggio, R.E. (2014). What Is Social Intelligence? Why Does It Matter?, <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/cutting-edge-leadership/201407/what-is-social-intelligence-why-does-it-matter>, (Erişim Tarihi: 06.08.2022).
- Scheier, M. ve Carver, C. (1985). Optimism, Coping and Health: Assessment and Implication of Generalized Outcome Expectancies. *Health Psychology*, 4(3), 219-247. doi: 10.1037//0278-6133.4.3.219.
- South African Department Of Basic Education (2011), Curriculum and Assessment Policy Statement Grades 10-12 Life Orientation, Cape Town: Government Printing Works.
- Özdemir, G. (2011). *Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Yaşam Yönelimlerinin Stresle Başetme Tutumları Üzerin Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Thorndike, E.L. (1920). Intelligence And Its Use. *Harpers Magazine*, 140, 227-235.